

ANALIZĂ STATISTICĂ ASUPRA TIPURILOR DE NUME FOLOSITE ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ ÎN SECOLUL AL XVIII-LEA*

Florina Bățăgui

Perioada care corespunde pe plan european răspândirii ideilor iluministe și unei treptate laicizări este pentru români cea în care Poarta otomană întărește controlul asupra Principatelor Române dar și cea în care se produce o implicare mai mare a Bisericii Ortodoxe în viața oamenilor. Numeroase lucrări de specialitate au înfățișat diverse aspecte ale regimului politic de atunci, ale societății, culturii și chiar ale vieții cotidiene. Studiul de față vine să completeze această imagine, adăugând elemente noi despre mentalitatea oamenilor din acea vreme, despre năzuințele și temerile lor, toate relevate din modul în care alegeau să-și boteze copiii. S-au petrecut modificări în sistemul antroponomastic românesc în această perioadă sau conservatorismul s-a manifestat și aici? Ce a influențat mai mult sistemul denominativ: stăpânirea otomană, elementele laice grecești, atașamentul față de tradiție și față de biserică? Aceste întrebări au motivat realizarea studiului de față bazat pe analiza statistică a sistemului antroponomastic românesc din secolul al XVIII-lea în Țara Românească ce a scos la iveală diverse mecanisme de alegere a numelui.

* Studiul de față are la bază lucrarea pentru obținerea gradului I didactic realizată în anul 2007 sub îndrumarea prof. dr. Bogdan Murgescu.

Pentru aceasta au fost folosite surse variate¹ în care au fost identificate 8882 persoane denumite prin 973 de nume, fapt care demonstrează restrângerea fondului denominativ de-a lungul timpului (în secolele XIV–XVI, 6418 persoane purtau 1589 nume,² iar la jumătatea secolului al XVII-lea 8855 indivizi erau identificați prin 1311 nume.³ Din totalul acestor persoane 585 sunt femei care poartă 137 de nume și 8297 sunt bărbați, denumiți prin 836 de nume.

În vederea realizării analizei statistice, am grupat indivizii pe categorii sociale, zone, dar și în funcție de sex și perioada în care au trăit. În ceea ce privește numele, acestea au fost grupate în funcție de etimologia lor așa cum a fost definită de către istorici și lingviști. Având în vedere faptul că sursele folosite sunt diverse (acte de cancelarie, acte de vânzare cumpărare, acte de moștenire, acte de judecată, acte de danii făcute de domni și boieri dar și de orășeni, documente ce atestă obligațiile țăranilor de pe pământurile mănăstirilor, plângeri ale țăranilor dependenți care au devenit liberi și nu sunt recunoscuți ca atare, plângeri ale țăranilor care își văd

¹ *Documente privind relațiile agrare în secolul al XVIII-lea. Țara Românească*, vol. I, București, 1961; Diaconul Popescu–Cilieni, I. Donat, *Documente oltenești felurite*, Craiova, 1937; N.G. Dinculescu, *Documente privitoare la starea țăranilor*, în „Arhivele Olteniei”, 1923, nr. 5 – 8; Ion Ionașcu, *Documente despre județele Olt și Argeș în Catagrafia din anii 1773–1774*, în „Mitropolia Olteniei”, 1958, nr. 3, 4; George Potra, *Documente privitoare la istoria orașului București (1594–1821)*, București, 1961; Idem, *Documente privitoare la istoria orașului București (1634–1800)*, București, 1982; Idem, *Mănăstirea Cobia. Studiu și documente*, București, 1967; Idem, *Despre Țiganii domnești, mănăstirești și boierești*, București, 1967.

² Bățăgui Florina, *Nume și identitate. Analiza onomasticii din Țara Românească în secolele XIV–XVI*, Mirela Luminița Murgescu (coord.), *Identități colective și identitate națională. Percepții asupra identității în lumea medievală și modernă*, Ed. Universității din București, 2000, p. 25.

³ Pană Andreea-Elena, *Antroponimie și societate în Țara Românească la jumătatea secolului al XVII-lea*, lucrare de licență cordonată de prof. univ. dr. Bogdan Murgescu, p. 5.

încălcate pământurile) cei cuprinși în ele formează o lume pestriță. Astfel, și tipurile de nume folosite și motivațiile care stau la baza denumirii noului membru al familiei sunt variate. Garanți ai regimului impus de turci, domnii, oameni devotați sultanului, proveniți de multe ori (dar un întotdeauna) din rândul aristocraților de la Istanbul, care răspundeau inclusiv cu capul pentru respectarea acestei suzeranități, purtau în cele mai multe dintre cazuri nume religioase, așa cum vom constata și pentru celelalte categorii sociale. Se mențin și acum principii care stăteau la baza alegerii numelor și în epoci anterioare: înfățișarea sau circumstanțele nașterii, superstițiile, tradiția familială, moda.

Fără a mai insista asupra subcategoriilor de antroponime stabilite pentru fiecare, amintim câteva exemple care se vor regăsi cel mai des în documente. Astfel, din rândul **numelor laice** întâlnim pe cele de origine slavă (Radu, Vlad, Drăghici, Dobre, Danciul, Stan, Șerban, Oprea, cu derivatele lor Radomir, Vladislav, Stănică, etc) sau de origine românească (aici vom întâlni cu precădere nume provenite din cuvinte comune, nume de animale sau flori, unele jucând rolul de porecle sau patronime): Motan, Părosul, Creța, Orbul, Surdul. S-au stabilit ca nume de botez Micul, Albul, Negrea, Barbu; numele grecești laice (Tetradi, Trandafir, Crin, Mărgarit, Despe, Chiriac), numele turco-cumane (Basarab, Coman, Cazan, Tocsaba, Hagi, Suleiman, Pazarlie, Hasan). **Numele religioase** sunt extrem de variate, provenind din textele sfinte, calendarul ortodox, sărbători sau aduse de diferitele populații creștine cu care românii au avut contacte (Cristian, Floarea, Iosif, Maria, Marcu, Ilie, Andrei, Pavel, Toma, Duminica, Crăciun, Paștiu, Dumitru, Mihai, Constantin, Ion, Bogdan, Ivan, Ianache – Enache, Ianoș, Pasca, Pascu, etc). Inventarul numelor din documente cuprinde și alte elemente care apar rar, unele provenite dintr-un sistem antroponomastic depărtat de al nostru. Este vorba despre Aladin, de origine arabă, Dara, Darul, care pot veni de la Darius, nume persan, Ruxandra, pentru care se oscilează între originea persană, greacă sau latină, Pahulea, egiptean. În lucrarea de față, tot în această categorie au fost incluse și elementele ungurești, care au devenit prea puține ca să

poată fi constituite într-o categorie aparte: Darciul, Farcaș, Corlat, Mogoș, Torcea și etnicele sau etnonimele: Alaman, Arvat (croat), Armeanca, Bulgarul, Coman, Grecul, Sasul, Sârbul, Turcul, Ungurul. Cât privește ultima denumire, trebuie specificat faptul că „Ungur” sau „Ungurean” sunt date cu precădere celor veniți din Transilvania, așa cum în Sudul Țării Românești se înmulțesc denumirile de „sârbi” „bulgari” date de fapt unor grădinari români.

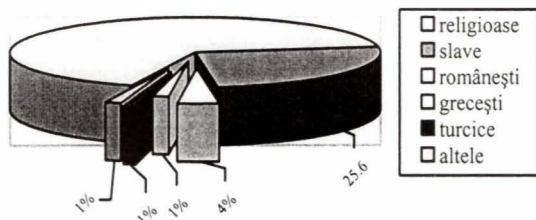
ANALIZA STATISTICĂ

În prezentarea situației din punct de vedere statistic ne vom baza pe rezultatele obținute în analizele trecute pentru perioada secolelor XIV-XVI și pe cele din lucrarea Andreei Pană pentru secolul al XVII-lea. Vom urmări astfel evoluția în timp a acestor date și vom putea avea o oarecare imagine de ansamblu a preferințelor diferitelor categorii sociale și atașamentul locuitorilor unor regiuni față de un tip de nume sau altul, chiar dacă eşantioanele folosite nu sunt atât de mari.

Trebuie însă să precizăm de la început că din demersul nostru actual, la acest capitol au fost folosite doar numele unice sau considerate a fi de botez. De aici poate și diferențele pe care le vom vedea ulterior. Am procedat astfel la o separare a numelor în funcție de rolul pe care ele îl joacă, datorită faptului că în această perioadă numele duble sau multiple devin tot mai frecvente și se impun sau sunt deja impuse multe nume de familie.

Situația numelor și a purtătorilor după etimologie

	Nr. nume	% nume	Nr purtători	%purtători
Religioase	507	52,10	5950	66,98
Slave	191	19,63	2274	25,60
Românești	93	9,55	323	3,63
Grecești	41	4,21	114	1,28
Turco-cumane	40	4,11	92	1,03
Diverse	101	10,38	129	1,45
Total	973	100	8882	100

Primele observații legate de aceste rezultate vizează schimbările petrecute în ceea ce privește numele religioase care ocupă acum puțin peste jumătate din totalul numelor înregistrate, și sunt răspândite la 66,98% din populația avută în vedere. Acesta este rezultatul unui atașament mai mare al oamenilor față de valorile creștinismului, într-o perioadă în care dependența față de otomani devenea mai apăsătoare sau un control mai riguros al Bisericii în ceea ce privește obiceiurile și în special botezul. La acestea se adaugă înmulțirea bisericilor și a mănăstirilor, răspândirea tipăriturilor religioase. Dacă în ceea ce privește diversitatea, numele religioase ocupau și în secolul trecut primul loc, secolul fanariot impune, potrivit acestor date, o predominanță a acestor antroponime la românii de la sud de Carpați.

Numele slave se situează pe locul al doilea în cadrul fondului antroponimic, cu un procent de 19,63%, procent care este oricum mai mic decât cel înregistrat în secolul al XVII-lea (23,79%). Același loc îl ocupă acum acest tip de denumire și din punctul de vedere al celor care le-au deținut. Avem aici o scădere și mai accentuată a numărului purtătorilor de nume slave, de la 43,54%, la 25,6%. Putem spune astfel cu certitudine că românii se îndepărtează tot mai mult de elementul slav care predomina odinioară renunțând la vechile nume, sau mai degrabă este vorba despre o reșezare a sistemului de denominare în sensul modificării rolului pe care această categorie de nume îl joacă? Ne referim aici la faptul că deja multe din numele de botez de altădată devin treptat patronime sau chiar nume de familie. În același timp, nu trebuie să uităm faptul că în cadrul numelor religioase care predomină acum se resimte în continuare influența slavă, prin prezența unor nume creștine sub forma slavă, chiar dacă în biserici se impune liturghia în limba română.

Fondul de nume românești suferă de asemenea importante modificări potrivit acestei statistici, având o diversitate mult mai mică, de 93 nume și 9,55 procente din total, și o răspândire la 323 locuitori, ceea ce înseamnă 3,63% din cei înregistrați. Fiind vorba în general despre diferite calificative, acestea se mențin în continuare, ca și în cazul numelor slave cu funcția de poreclă sau patronim. În orice caz, se observă de aici, ca și din situația purtătorilor numelor clasate la „diverse”, o oarecare stabilitate a sistemului de denumire.

O creștere a diversității este înregistrată în cazul numelor grecești și turcești (4,21% și respectiv 4,11%), lucru explicabil în condițiile acelor vremuri. Atașamentul populației autohtone față de aceste antroponime este însă mic, (1,28% și 1,03%), multe dintre ele fiind de fapt purtate de noii veniți din Imperiul Otoman.

În continuare vom detalia toată această situație, surprinzând evoluția tipurilor de nume în funcție de categoria socială a purtătorilor, zona geografică și gen.

I. Repartiția pe sexe

Nume religioase

Crearea unei imagini pe cât posibil complete a sistemului denominativ avut în vedere, impune o analiză a fiecărei categorii de nume. Pentru început, vor fi surprinse caracteristicile numelor religioase, prezentând ponderea acestora la femei și bărbați, după care vor fi menționate cele mai frecvente astfel de antroponime.

Tabelul I

Ponderea numelor religioase la bărbați și femei (%)

	Bărbați		Femei	
	1645–1647	1700–1800	1645–1647	1700–1800
Nume	36,67	51,79	39,84	54,01
Purtători	40,59	67,15	38,95	64,61

Din tabelul de mai sus se poate aprecia ascendența sigură a numelor creștine, atât la bărbați cât și la femei față de jumătatea secolului precedent, mai mult de jumătate din antroponimele purtate

de acești indivizi fiind de origine religioasă. În ceea ce privește situația purtătorilor, constatăm un mic avans al bărbaților față de femei, ceea ce poate fi explicat și prin faptul că sunt mai mulți călugări decât călugărițe și mulți dintre acești purtători sunt preoți.

Principalele nume religioase

Nume masculine

Din această categorie de nume fac parte și cele care sunt înscrise în topul celor mai des întâlnite antroponime din acea perioadă. Mai mult chiar, ele domină acest clasament așa cum se întâmpla în trecut cu numele slave. Astfel, din primele 15 nume, 13 sunt de factură religioasă. Cele mai frecvente nume religioase purtate de bărbați erau *Ion/Ioan* (625 purtători), *Constantin* (424), *Dumitru* (243), *Gheorghe* (343), *Petru* (168), *Mihai* (160), *Matei* (148), *Marin* (112). Așadar, ierarhia secolului anterior se modifică în favoarea numelui *Ion* care ocupă 7,5% din fondul de nume masculine iar împreună cu derivatele sale 11,54%. Cel mai mare procent al celor care au fost botezați astfel este înregistrat în Nordul Munteniei, unde, fără derivate denumeste 10,34% din persoane, iar împreună cu acestea 14,07%. Acest nume este preferat de țărani (10,31% fără derivate, cu derivate 13,83%), lucru care determină o oarecare evitare a lui de către boieri, care sunt numiți astfel doar într-o proporție de 3,22%. Împreună cu derivatele sale, acest antroponim este răspândit la 7,25% dintre boieri. Acest nume este cel preferat și în cadrul categoriei clericilor, din care 3,72% au fost botezați astfel, iar împreună cu derivatele, 7,74%, procentul cel mai ridicat înregistrat pentru clerici.

Numele *Constantin* se află pe a doua poziție în ierarhia numelor religioase și pe a treia în clasamentul general al numelor bărbătești. Prin el sunt identificați 5,11% dintre bărbați și împreună cu derivatele sale 5,84%. Pe lângă forma aceasta, foarte răspândită era forma *Costandin*. Cea mai mare răspândire o are în Sudul Munteniei, unde denumeste singur 6,97% din purtători și 7,60% împreună cu derivatele sale. În Nordul Munteniei este înregistrat cel mai mic procent (3,93%), mai mic decât cel al persoanelor botezate *Gheorghe* (4,81%), și *Dumitru* (4,13%). Cât privește repartitia socială a numelui *Constantin*, putem

constata că acesta este preferatul boierilor, care poartă numele sfântului respectiv într-o proporție de 11,88%. Acesta este cel mai mare procent înregistrat la purtătorii vreunui nume. Cu derivatele sale, antroponimul denumeste 12,23% din boieri. După aceștia, deși sunt înregistrați într-un număr mic, 5,33% dintre ȣigani își manifestă preferința pentru el. El este mai puțin răspândit în rândul clericilor și ȣăranilor.

Numele *Gheorghe* aflat odinioară pe locul al doilea între numele religioase, este acum pe locul trei, dar are un procent însemnat de purtători (4,13%) Fără derivate, el este răspândit mai mult în Nordul Munteniei (4,81%) și în sudul acestei regiuni (3,83%), și în ceea ce privește apartenența socială a indivizilor, procentele mai ridicate sunt înregistrate la ȣigani (5,33%), orășeni (4,87%) și ȣărani (4,55%). Cu derivatele sale, acest antroponim este mai răspândit tot în Muntenia și în rândul orășenilor și ȣiganilor.

Dumitru, cu 2,92% din totalul purtătorilor și cu 5,18% cu derivate, este al patrulea antroponim în această ierarhie. Sfântul Dumitru îi protejează pe 4,13% și respectiv 3,17% din purtătorii zonelor nordice ale Munteniei și Olteniei. Tot în Nord sunt preferate și derivatele acestui nume, de 5,43% și respectiv 6,58% dintre purtători. Din punct de vedere social, cei care îl preferă sunt ȣăranii (3,86% fără derivate și 5,44% cu derivate). Categoria orășenilor poartă numele într-o proporție de 2,87%, dar cu tot cu derivate ajung la 5,88%, depășindu-i pe ȣărani. Tot datorită derivatelor și boierii care le poartă reprezintă 5,21% din totalul lor, deși numele în sine nu denumea decât 0,93% din boieri.

Numele *Petru*, este preferat în Nordul Olteniei (4,14%) și mai puțin răspândit în Sudul Munteniei (0,83%). ȣăranii sunt aceia pentru care s-a calculat cel mai mare procent de purtători (2,76% fără derivate, 3,22% cu derivate).

Nume feminine

Ca și în secolele precedente, *Maria* este cel mai răspândit nume religios, dar spre deosebire de acele timpuri, din secolul al XVII-lea acesta a depășit numele slave care ocupau primele locuri în clasamentul general al numelor feminine. Astfel, dacă până în secolul al XVI-lea, se

situa pe locul trei cu 3,4% purtătoare (4,8% cu derivatele), la jumătatea secolului al XVII-lea, se află pe locul I cu 7,29%, iar în secolul fanariot denumeste 16,06% din femei și cu derivate 18,46%. Acest nume este mai bine reprezentat în Muntenia de Nord (16,39%) și de Sud (17,46%) și mai puțin purtat în Nordul Olteniei (4,33%). Cele care îl poartă mai des sunt orășencele (18,87%).

Numele *Ilinca* este preferat de 4,27% din femei, în special de boieroaice (5,88%) și de țigănci (6,06%). *Ioana* (3,41% din femei), este cel mai răspândit la țărânci (8,28%), și lipsește din înregistrările făcute pentru boieroaice și călugărițe. *Ana* este preferatul țigăncilor înregistrate (12,12%) și se găsește cel mai frecvent în Nordul Munteniei (6,01%) și în Nordul Olteniei (4,34%). Aceste patru nume de proveniență religioasă se află în clasamentul principalelor nume feminine, plasându-se între primele cinci.

Nume laice

1. Numele slave

Preferate în trecut de locuitorii Țării Românești ca nume de botez, numele slave de factură laică vor suporta o modificare a rolului lor și în același timp o restrângere a fondului. Care erau în secolul al XVIII-lea opțiunile bărbaților și ale femeilor din acest punct de vedere, vedem în tabelul ce urmează.

Tabelul 2

Ponderea numelor slave la bărbați și femei

	Bărbați		Femei	
	1645–1647	1700–1800	1645–1647	1700–1800
Nume	22,75%	19,37%	33,08%	21,16%
Purtători	43,47%	25,59%	44,79%	25,64%

La această categorie, numele feminine sunt și în această perioadă mai diversificate decât cele masculine. Varietatea lor este însă mai slabă decât în trecut, atât la bărbați cât și la femei, la cele din urmă constatându-se o scădere de până la aproape 12 procente. Și cei care le poartă sunt într-o proporție mai mică, ambele categorii de purtători constituind un procent de 25%.

Principalele nume slave

Nume masculine

Dacă în trecut numele slave erau cel mai des repetate, predominând în fondul de antroponime, acum printre primele zece nume se mai află doar două slave.

Primul este *Radu*, care se găsește pe locul doi în clasamentul general al numelor bărbătești și se repetă la 433 persoane, ceea ce înseamnă 5,21% fără derivate și 5,44% cu acestea. Se întâlnește mai des în Nordul Munteniei (6,44%) și în Sudul Olteniei (5,04%). Ca și înainte, este preferat de boieri (5,38%), țărani (6,05%) și țigani (6,66%) și mai puțin întâlnit la clerici (1,49%). De cele mai multe ori, aceștia din urmă sunt de fapt preoți de la sate.

Stan denumește 220 indivizi (2,65%) și ocupă al șaselea loc în clasamentul principalelor nume masculine. Împreună cu derivatele sale se repetă la 4,17% din bărbați, persoanele denumite *Stan* fiind mai numeroase în Nordul Munteniei (3,98%) și Sudul Olteniei (3,85%). Celelalte regiuni, cu puternice influențe religioase (N.O) sau mai înclinate spre modă (S.M), păstrează mai puțin acest nume vechi. La rândul lor, boierii îl ocolesc (0,29%), din moment ce numele se depreciază fiind folosit pe larg de țărani (4,09% și 6,11%).

Șerban este, potrivit procentelor rezultate din analiza statistică un nume preferat de boieri (2,40%) și în general de locuitorii din Sudul Munteniei (1,95%) și este mai rar în Oltenia. În rândul țiganilor, acest nume nu se întâlnește. *Oprea* se află în scădere în ceea ce privește numărul de putători. Este purtat acum de 1,07% dintre bărbați, cei mai mulți din Nordul Munteniei (1,73%). Cel mai mic procent apare în Sudul Munteniei (0,31%). Singura categorie socială la care este menționat este cea a țăranilor (1,68%). Din totalul bărbaților pomeniți în documente, 1% sunt botezați *Vlad*, nume care apare mai mult la țărani (1,37%) și țigani (1,33%), în timp ce la boieri, clerici și orășeni purtătorii nu ajung la 1% din reprezentanții fiecărei categorii. Acesta este un alt exemplu de nume care altădată era de spîșă și care în timp s-a depreciat și nu mai este adoptat de elite.

Nume feminine

Principalul nume din această categorie este *Stanca* (26 femei, 4,4% din total). El se întâlnește la femeile din Sudul Olteniei într-o proporție de 9,52% iar cel mai mare procent se înregistrează în Sudul Munteniei (2,40%). Ca și numele *Stan* la bărbați, *Stanca* la femei este mai repetat mai des de țărânci (8,28%). Antroponimul respectiv nu apare la călugărițe și are puține reprezentante în rândul celor de la oraș.

Un nume asemănător, *Stana*, denumește 3,07% din purtătoare, cele mai multe țărânci (5,52%). Se întâlnește într-o proporție mai mare în regiunile din nord și ocupă locul al șaselea în clasamentul numelor feminine.

Urmează *Bălașa* (2,90%) care nu este înregistrat în Nordul Munteniei, cele mai multe reprezentante trăind în Sudul Olteniei (4,76%). Este mai frecvent la orășence (4,08%) și nu apare la țărânci și călugărițe. Cu aceleași procente sunt înregistrate *Voica* și *Rada* (2,56%).

2. Numele românești

Provenite din cuvinte comune, antroponimele românești au circulat dintotdeauna la noi, atât sub formă de poreclă, devenite apoi patronime și nume de familie, cât și ca nume de botez, așa cum se poate vedea în prezentarea de la începutul acestei lucrări.

Tabelul 3

Ponderea numelor românești la bărbați și femei

	Bărbați		Femei	
	1645–1647	1700–1800	1645–1647	1700–1800
Nume	28,60%	9,68%	19,54%	7,29%
Purtători	12,50%	3,55%	13,12%	4,78%

Restrângerea fondului de antroponime de origine românească ce joacă rolul de nume de botez este evidentă la ambele categorii, iar numele feminine de acest gen sunt și mai puține. Astfel, ambele grupe se plasează sub pragul de 10% din totalul numelor purtate, iar în ceea ce privește oamenii care le dețin, procentele sunt și mai scăzute, situându-se la nivelul unui singur nume slav sau religios mai des întâlnit, așa cum am văzut mai înainte. Ca și la jumătatea secolului

trecut, femeile care poartă astfel de denumiri sunt într-o proporție mai mare decât bărbații.

Principalele nume românești

Nume masculine

Nici un nume de origine românească nu a ajuns la 1% purtători. Există însă modificări în ceea ce privește ierarhia denumirilor de acest gen. Astfel, cel mai frecvent este acum *Barbu* care este purtat de 79 bărbați, adică 0,95%, întâlnit mai des în Oltenia unde procentele trec de 1%. Țăranii și boierii au acest nume într-o proporție de 1,01% și respectiv 1,52%.

Al doilea nume românesc este *Albul* cu 23 purtători (0,27%), *Bucur* – 16 purtători (0,19%), *Soare* – 14 purtători (0,16%) și *Lupu*, care față de alte perioade este în declin, cu 12 purtători (0,14%).

Nume feminine

În ceea ce privește femeile, la categoria antroponimelor românești se înregistrează un singur nume mai uzitat și anume *Păuna*. Din cele 28 de femei care poartă nume românești, 16 au fost botezate *Păuna* și reprezintă 2,73% din totalul femeilor înscrise în acte. Este prezent mai mult în Sudul Olteniei (4,76%) și în rândul celor de la oraș. Acest nume se află pe locul al optulea printre principalele denumiri feminine.

3. Numele grecești

Tabelul 4

Ponderea numelor grecești la bărbați și femei

	Bărbați	Femei
Nume	4,30%	3,64%
Purtători	1,16%	2,90%

Antroponimele grecești de factură laică sunt mai variate în cazul celor masculine, dar procentul purtătorilor acestor nume este mai mic la bărbați decât la femei, arătând poate o mai mare înclinație către moda vremii a acestora din urmă.

Principalele nume grecești

Nume masculine

Cele două nume grecești întâlnite mai des la bărbați sunt *Chiriac* – 25 purtători (0,30%) și *Scarlat* – 18 purtători (0,21%). Numele *Scarlat* este purtat, potrivit acestor date statistice, exclusiv de boieri.

Nume feminine

Despa este un derivat de la *Despina* și a fost înregistrat la 13 femei, adică 0,22%. Dintre acestea, 11 trăiesc la oraș în zona de sud a Munteniei.

4. Numele turco-cumane

Tabelul 5

Ponderea numelor turco-cumane la bărbați și la femei

	Bărbați	Femei
Nume	4,54%	1,45%
Purtători	1,07%	0,51%

Diversitatea numelor de origine turcă și cele considerate cumane la femei este destul de limitată, de doar 1,45% din totalul numelor feminine, iar persoanele care sunt denumite astfel reprezintă sub un procent din total.

În ceea ce privește categoria bărbaților, fondul acesta de nume este mai bogat, ocupând 4,54% din numele masculine. Purtătorii sunt uneori chiar de origine turcă, stabiliți în Țara Românească poate temporar și reprezintă un procent mai ridicat decât la femei.

Principalul nume din această categorie este *Coman*, purtat de 28 bărbați (0,33%), întâlnit mai mult în Sudul Munteniei și în rândul țăranilor. Este urmat de *Hagi* care este menționat de 6 ori.

II. Repartiția pe categorii sociale

În această parte a studiului nostru vom încerca să evidențiem preferințele oamenilor din acele timpuri în ceea ce privește botezarea copiilor lor, în funcție de categoria socială din care făceau parte. În

tabelele ce urmează sunt incluse și date despre secolul al XVII lea preluate din lucrarea Andreei Pană, mai sus-menționată.

Nume religioase

Tabelul 1

Ponderea numelor religioase pe categorii sociale (%).

	Boieri		Clerici		Orășeni		Țărani		Țigani	
	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800
Nume	43,03	60,11	59,18	78,53	56,39	56,23	34,52	50,27	37,73	49,33
Purtători	45,62	73,04	59,48	92,82	60,65	71	33,49	60,88	36,70	58,33

Cu excepția orășenilor, fondul de nume religioase s-a îmbogățit la toate categoriile sociale, așa cum am mai văzut deja din situația pe ansamblu a acestui tip de denumire. Cel mai ridicat procent, ca și în trecut, se înregistrează la numele purtate de clerici (78,53%), în timp ce la țigani fondul de astfel de nume este cel mai restrâns (49,33%). Imitându-i pe boieri, țăranii au un inventar de nume sfinte mai mic decât aceștia, iar în ceea ce privește purtătorii, toate clasele sociale înregistrează procente de peste 50%. Clericii ajung chiar la un procent foarte mare, de 92,82%. Deși păstrează în continuare un procent destul de ridicat, orășenii se află acum în urma boierilor care se simt tot mai atașați de numele de proveniență religioasă și de biserică, pentru care fac numeroase donații și ctitorii. Tot țiganii sunt aceia care se situează pe ultimul loc și la purtători ca și la nume cu toate că și la ei opțiunile pentru aceste denumiri sunt tot mai numeroase.

Tabelul 2

Ponderea numelor religioase în funcție de sex și categorii sociale (%)

	Boieri		Clerici		Orășeni		Țărani		Țigani	
	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800
Feminine	46,34	56,14	—	100	50	49,35	35,52	61,53	34,37	43,47
Masculine	42,54	60,86	59,18	77,40	57,14	57,91	34,43	49,07	39,18	51,92

Se constată o creștere a procentelor numelor la aproape toate clasele sociale, cu excepția numelor feminine la orășeni. În cazul

boierilor, în secolul precedent fondul de nume religioase era mai mare decât la bărbați, iar acum ordinea se inversează (56,14% nume feminine, 60,86% nume masculine). La clerici, femeile poartă numai nume religioase, iar în cazul orășenilor fondul acestor denumiri rămâne aproape la fel. Dacă în rândul țăranilor întâlnim într-o proporție mai mare nume feminine religioase decât din cele bărbătești, la țigani fondul de nume masculine este mai bogat reprezentat.

În afară de călugărițe, cel mai ridicat procent de nume religioase se înregistrează la femeile de la sate, mai atașate de valorile creștine și mai puțin expuse influențelor străine. La bărbați, cele mai însemnate proporții apar la clerici și boieri, pentru care fondul de nume de proveniență religioasă se îmbogățește cu aproape 20% față de secolul trecut.

Tabelul 3

Ponderea purtătorilor numelor religioase în funcție de sex și categorii sociale %

	Boieri		Clerici		Orășeni		Țărani		Țigani	
	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800
Femei	46,41	70,58	—	100	38,88	68,36	29,94	62,70	34,48	63,63
Bărbați	45,55	73,24	59,48	92,69	62,38	71,48	33,63	60,75	38	56

Prima regulă este aceea că la toate categoriile sociale atașamentul față de numele religioase crește simțitor, mai mult de jumătate din reprezentanții fiecărei clase purtând acum aceste nume. O majoritate covârșitoare o formează clericii denumiți astfel, atât femei cât și bărbați, așa cum am văzut mai înainte, călugărițele având numai denumiri de acest gen. În rândul boierilor, ca și în cazul numelor, purtătorii bărbați sunt acum mai mulți decât femeile, spre deosebire de secolul al XVII-lea. Orășenii sunt ca și mai înainte mai mulți decât consoartele lor din aceeași categorie, în timp ce la țărani și țigani, femeile sunt mai înclinate decât bărbații să poarte aceste nume. În afară de călugărițe, boieroaicele denumite astfel prezintă cel mai mare procentaj (70,58%), iar la bărbați, după clerici, tot boierii sunt aceia care adoptă aceste nume într-o proporție mai mare (73,24%).

Nume laice

Numele slave

În tabelele următoare este prezentată situația celor mai frecvente nume de până în secolul al XVII-lea, care în secolul următor au pierdut foarte mult teren în favoarea celor legate de creștinism.

Tabelul nr. 4

Ponderea numelor slave pe criterii sociale (%)

	Boieri		Clerici		Orășeni		Țărani		Țigani	
	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800
Nume	26,74	17,69	21,22	14,15	26,31	19,59	26,81	24,67	38,67	33,33
Purtători	39,54	18,27	21,09	10,68	27,45	18,23	49,03	32,20	45,56	33,33

În perioada avută în vedere, numele slave se împuținează la toate categoriile sociale. Cea mai semnificativă restrângere se înregistrează la boieri, unde fondul de nume de acest gen a ajuns de la 26,74% la 17,69%. Tradiționali din fire, deși îi iau pe boieri drept model, țăranii păstrează cea mai mare parte a vechilor nume din această grupă. Aceeași situație o întâlnim la țigani, unde și în această epocă avem cel mai mare procent de nume slave (33,33%). Prin urmare, categoriile sociale cu oarece pretenții renunță mai repede la aceste nume de care țăranii și țiganii se simt încă legați.

Tabelul nr. 5

Ponderea numelor slave în funcție de sex și starea socială (%)

	Boieri		Clerici		Orășeni		Țărani		Țigani	
	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800
Feminine	34,14	26,31	—	—	42,85	27,27	36,84	25	50	39,13
Masculine	25,63	16,05	21,22	14,90	24,36	17,72	25,91	24,64	33,78	30,76

Împărțirea în funcție de sex relevă faptul că numele feminine de origine slavă ocupă o parte mai însemnată din întregul fond de nume feminine, decât în cazul bărbaților. Mai importante rămân antroponimele slave masculine printre cele ale țiganilor și țăranilor. Numele feminine slave sunt mai prezente în cadrul fondului țiganilor

și orășenilor (cu toate că aici fondul acestor nume are cea mai pronunțată restrângere) și lipsesc din cel al călugărițelor, situație care s-a păstrat din perioada anterioară.

La bărbați, dispariția numelor slave față de secolul trecut este mai evidentă la categoria boierilor (apare o scădere de aproape 9%).

Tabelul nr. 6

**Ponderea purtătorilor numelor slave în funcție de sex
și categorii sociale (%)**

	Boieri		Clerici		Orășeni		Țărani		Țigani	
	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800
Femei	39,66	25,73	—	—	44,44	18,87	49,10	33,14	53,44	36,36
Bărbați	39,53	17,68	29,09	10,87	26,10	18,12	49,03	32,17	41	32

Numărul celor care își botezau copiii cu nume slave este în continuă scădere, fenomen care se manifestă mai accentuat în rândul femeilor de la oraș (de la 44,44% cât reprezentau orășencele cu astfel de nume la jumătatea secolului anterior, la 18,87% câte erau după 1701). O altă observație este aceea că țigăncile se situează și în această perioadă ca și înainte pe prima poziție la acest capitol (36,36%), deși scăderea procentului de purtătoare este și aici însemnată. Cu excepția călugărițelor, cel mai mic procent al purtătoarelor de antroponime slave apare la orășence (18,87%), în timp ce pe această ultimă poziție, în perioada precedentă se situau boieroaicele. Se pare că acestea sunt mai puțin înclinate spre schimbări în comparație cu cealaltă categorie socială.

În cazul bărbaților, cel mai mare procent al purtătorilor de nume slave se găsește la țărani și țigani (32,17% și respectiv 32%), fenomen prezent și în trecut. În general, femeile au manifestat un atașament mai mare față de denumirile de acest gen în comparație cu bărbații.

Numele românești

Mai puțin prezente decât în perioadele anterioare, numele românești sunt în continuare dintre cele mai variate. Din tabelele ce vor fi expuse se va deduce tendința manifestată de aceste nume în funcție de clasa socială căreia îi aparțin purtătorii lor.

Ponderea numelor românești pe categorii sociale

	Boieri		Clerici		Orășeni		Țărani		Țigani	
	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800
Nume	22,78	5,61	13,06	3,65	10,52	8,65	28,12	10,01	16,98	9,33
Purtători	11,53	3,14	8,68	1,17	8,19	4,05	13,93	3,77	13,29	7,40

Varietatea numelor românești, chiar dacă acestea se află într-o continuă scădere este dovedită de raportul dintre nume și purtători. Aceste nume reprezintă tot mai puține procente în cadrul fondului de nume studiat. Creațiile românești sunt prezente într-o proporție mai mare acum la țărani și țigani, în timp ce în 1645-1647 procentele erau mai ridicate la țărani și boieri. La orășeni, denumirile respective erau mai puțin importante față de celelalte categorii în secolul al XVII-lea, iar în secolul următor numele românești ale clericilor și boierilor au cea mai redusă pondere în inventarul lor de antroponime (3,65% și respectiv 5,61%). În secolul al XVIII-lea, țiganii sunt aceia care se situează pe primul loc în ceea ce privește procentul de purtători de creații românești (7,40%), poziție ocupată în trecut de țărani. Cel mai puțin s-au simțit legați de asemenea nume clericiei, care mai le poartă doar într-o proporție de 1,17%.

Tabelul nr. 8

Ponderea numelor românești în funcție de sex și starea socială

	Boieri		Clerici		Orășeni		Țărani		Țigani	
	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800
Feminine	14,63	5,26	–	–	7,14	10,38	19,73	5,76	12,5	4,3
Masculine	24	5,68	13,06	3,84	10,92	8,22	30,05	10,47	18,91	11,53

Paralela nume feminine – nume masculine în cadrul grupei numelor românești, evidențiază o mai mare varietate la bărbați, în afară de numele date orășenilor, când raportul este în favoarea celor feminine (10,38% nume feminine, față de 8,2% nume masculine), deși în perioada anterioară tot numele masculine erau mai frecvente în mediul

urban. Cea mai mare diferență se observă între procentele înregistrate de numele țigăncilor și cele ale convivilor lor (4,3% față de 11,53%). Cât privește numele masculine, fondul cel mai restrâns apare la clerici (3,84%), iar cel mai bogat este cel al țăganilor (11,53%)

Tabelul nr. 9

Situația purtătorilor în funcție de sex și starea socială (%)

	Boieri		Clerici		Orășeni		Țărani		Țigani	
	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800
Femei	10,97	2,20	–	–	16,66	9,18	16,67	2,76	10,34	3,03
Bărbați	11,57	3,51	8,68	1,19	7,52	3,12	13,83	3,81	15	9,33

Situația purtătorilor de nume românești se prezintă similar cu cea a numelor adoptate, mediul urban fiind mai bine reprezentat la femei din acest punct de vedere (9,18%), iar la bărbați tot țiganii sunt mai legați de aceste nume, cu toate că pe ansamblu, ei au acum alte preferințe, după cum s-a văzut din tabelele anterioare.

Numele grecești

Influențele de acest gen, venite din Sudul Balcanilor sunt încă puțin prezente și constituie o categorie aflată în ascensiune.

Tabelul nr. 10

Ponderea numelor grecești în funcție de criterii sociale (%).

	Boieri		Clerici		Orășeni		Țărani		Țigani	
	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800
Nume	2,65	4,77	3,26	2,73	3,75	4,83	2,28	2,78	–	–
Purtători	0,81	2,27	1,28	1,46	2,4	2,80	0,62	0,5	–	–

Dacă numele slave și românești constituiau în secolul al XVIII-lea categorii ce prezentau un interes tot mai scăzut, în cazul numelor grecești, tendința este de creștere a lor în inventarul antroponimelor folosite de mai toate clasele sociale. Aceste denumiri pătrund mai bine în mediul urban și boieresc, unde procentele ajung la 4,83% și respectiv 4,7% nume. Ordinea în ceea ce privește situația

purtătorilor este aceeași, clericii și boierii care sunt astfel denumiți reprezentând 2,80% și 2,27% din persoane. În secolul precedent, clericii se aflau pe locul II din acest punct de vedere.

Cât privește repartiția pe sexe, se constată un număr redus de asemenea nume la femei, lucru pentru care renunțăm la tabelele în care ar fi fost prezentată această situație. La fel vom proceda și pentru numele turco-cumane.

Numele turco-cumane

În această perioadă, în care românii au suportat un control mai riguros al turcilor, influențele orientale venite din Imperiu se fac simțite în modă, vocabular, obiceiuri. Ajung la noi chiar nume specifice turcești, dar care nu au o evoluție spectaculoasă. Așa cum am mai pomenit, ele nu sunt repetate de prea multe ori, singurul nume purtat de mai mulți bărbați fiind Coman, care este de fapt prezent de foarte multă vreme, fiind considerat de origine cumană.

Tabelul nr. 11

Ponderea numelor turcice în funcție de criterii sociale (%)

	Boieri		Clerici		Orășeni		Țărani		Țigani	
	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800	1645-1647	1700-1800
Nume	0,94	3,37	0,40	0,4	1,50	4,07	1,30	3,33	2,83	–
Purtători	0,63	1,03	0,16	0,2	0,81	1,71	0,90	0,97	1,89	–

La orășeni se constată cel mai bogat fond de nume turco-cumane și cel mai ridicat procent de purtători, fapt ce se explică prin prezența aici a unor turci trimiși de autorități sau veniți cu diverse treburi. Față de secolul anterior se înregistrează o îmbogățire a fondului de nume și o creștere a proporțiilor purtătorilor. Deși în 1645–1647 la țigani apăreau aceste nume, în perioada avută în vedere actele studiate nu au mai înregistrat nici un astfel de caz.

III. Repartiția geografică

Analiza numelor de botez poate oferi informații suplimentare care să ne ajute să înțelegem anumite tendințe, dacă se face și din

punct de vedere al răspândirii geografice a unui nume. Delimitarea ariei de răspândire poate duce la depistarea zonei de apariție a unui nume, la cunoașterea unor fenomene de deplasare a unor locuitori, la perceperea influențelor străine. Ca și în capitolul precedent, numele vor fi analizate începând cu cele religioase.

Numele religioase

În funcție de specificul zonelor avute în vedere, ponderea numelor religioase variază, după cum se va observa în tabelul următor.

Tabelul nr. 1

Răspândirea geografică a numelor religioase (%)

	N. Munteniei		N.Olteniei		S. Munteniei		S. Olteniei	
	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800
Nume	38,32	58,79	50	67,33	42,85	57,18	42,63	56,55
Purtători	39,30	63,15	44,88	72,59	41,35	70,93	43,78	61,03

Numele creștine reprezintă peste jumătate din totalul numelor din fiecare zonă, cel mai bogat fond fiind surprins în documente pentru Nordul Olteniei (67,33%), situație care se menține din secolele trecute, datorită prezenței în această regiune a numeroaselor mănăstiri. Tot aici sunt înscrși cei mai mulți purtători ai numelor respective (72,59%). Diferențele între zone nu sunt însă mari și datorită faptului că de-a lungul timpului au fost ridicate mai multe biserici și mănăstiri în toate zonele și se produce o oarecare omogenizare a societății românești cu toate influențele străine. Sudul Olteniei rămâne în această perioadă pe ultimul loc atât în ceea ce privește numele cât și purtătorii lor (56,55% nume și 61,03% purtători).

Tabelul nr. 2

Numele religioase în funcție de sex și zonă (%)

	N. Munteniei		N.Olteniei		S. Munteniei		S. Olteniei	
	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800
Feminine	42,35	66,66	47,61	68,42	41,02	59,63	43,24	64,28
Masculine	38,13	57,83	50,64	67,24	43,03	56,67	42,82	55,64

Dacă în secolul al XVII-lea ponderea numelor feminine era mai mică decât la bărbați la acest tip de antroponime, acum în toate regiunile procentajul lor îl depășește pe cel al numelor masculine. Nordul Olteniei rămâne în fruntea celorlalte (68,42% nume feminine și 67,24% nume masculine), urmată de Nordul Munteniei, în zonele sudice fiind înregistrate cele mai mici proporții.

Tabelul nr. 3

Purtători nume religioase în funcție de sex și zonă (%)

	N. Munteniei		N.Olteniei		S. Munteniei		S. Olteniei	
	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800
Femei	36,04	60,10	41,66	69,56	43,66	65,36	52,54	64,28
Bărbați	38,68	63,29	45	72,68	41,23	71,58	43,41	60,83

În timp ce ponderea numelor feminine religioase este mai mare decât cea întâlnită la bărbați, în privința purtătorilor situația se schimbă, bărbații denumiți astfel fiind mai mulți decât femeile, cu excepția zonei de Sud a Olteniei. Cele mai însemnate creșteri se constată la femei în regiunile din Nordul Munteniei și Olteniei, iar la bărbați în Sudul Munteniei, unde creșterea este de până la 30 %.

Numele laice

Numele slave

Tabelul nr. 4

Ponderea numelor slave pe zone (%)

	N. Munteniei		N.Olteniei		S. Munteniei		S. Olteniei	
	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800
Nume	25,23	23,17	22,44	18,95	30,80	18,84	28,12	23,59
Purtători	44,98	30,35	38,63	19,33	43,84	19,21	39,29	30,02

Restrângerea fondului de antroponime slave ca și a numărului indivizilor ce le poartă se face simțită în toate zonele. Acest tip de nume cunoaște o medie de repetare destul de ridicată, lucru care se observă din raportul dintre numărul de nume și cel al purtătorilor. Cel

mai mare procent de nume se înregistrează în sudul Olteniei, supus influențelor venite de la slavii din Sudul Dunării. Ponderea purtătorilor este mai mare în Sudul Olteniei.

Tabelul nr. 5

Numele slave în funcție de sex și zonă (%)

	N. Munteniei		N.Olteniei		S. Munteniei		S. Olteniei	
	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800
Feminine	35,29	27,45	33,33	31,57	43,58	25,68	29,72	28,57
Masculine	24,11	22,65	21,45	17,90	29,82	17,40	27,98	23,01

Constatăm la numele feminine menținerea la un nivel aproape constant în zonele Olteniei, unde, față de perioada anterioară se înregistrează doar o ușoară scădere. În Muntenia în schimb, diferențele față de altădată sunt mai evidente. Tot în Sudul Munteniei se micșorează mult și fondul de nume masculine. Cel mai mult ocupă din inventarul antroponimelor pe regiuni, numele slave feminine din Nordul și Sudul Olteniei și numele masculine din Sudul Olteniei și Nordul Munteniei.

Tabelul nr. 6

Purtătorii de nume slave în funcție de sex și zonă (%)

	N. Munteniei		N. Olteniei		S. Munteniei		S. Olteniei	
	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800
Femei	48,83	25,68	37,5	8,69	45,07	20,18	25,42	26,19
Bărbați	43,81	30,57	38,67	19,63	43,78	19,10	39,89	30,26

Datorită faptului că în actele studiate pentru Nordul Munteniei au fost înregistrați mai mulți țărani, clasă socială conservatoare, în această regiune apare și cel mai ridicat procent de purtători de nume slave bărbați (30,57%), iar la femei, prima poziție o deține Sudul Olteniei (26,19%). Dacă în Nordul Olteniei, ceva mai devreme am semnalat un grad mai mare de nume slave, vedem acum că de fapt, femeile nu prea mai erau dispuse să le repete, din moment ce se ajunge de la 37,5% purtătoare la 8,69% .

În secolul al XVIII-lea, numele slave au pierdut mult teren în fața celor religioase, fiind purtate acum de sub o treime din locuitori, dar rămân în continuare importante, situându-se pe locul al doilea.

Numele românești

Tabelul nr. 7

Ponderea numelor românești pe zone (%)

	N. Munteniei		N. Olteniei		S. Munteniei		S. Olteniei	
	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800
Nume	26,53	7,29	18,89	7,66	19,41	8,30	21,65	7,49
Purtători	12,28	3,06	12,64	4,86	11,34	3,68	13,89	5,44

Și din acest tabel se observă diferența dintre proporțiile numelor și ale purtătorilor, din care reiese varietatea acestei grupe denominative. În toate cele patru zone, atât numele cât și persoanele sunt într-o scădere accentuată. Fondul de nume românești este ceva mai bine reprezentat în Sudul Munteniei (8,30%), în timp ce purtătorii sunt mai bine plasați în Sudul Olteniei (5,44%).

Tabelul nr. 8

Ponderea numelor românești pe zone și sexe (%)

	N. Munteniei		N. Olteniei		S. Munteniei		S. Olteniei	
	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800
Feminine	17,64	5,88	14,28	-	12,82	8,25	18,91	10,7
Masculine	27,52	7,46	19,31	8,29	20,04	8,31	21,89	7,11

Numele de botez românești se împuținează, cunoscând scăderi de până la 14%. Dispariția acestor mențiuni din actele studiate nu înseamnă însă neapărat o dispariție efectivă a tuturor numelor românești din acea zonă. Trebuie mai întâi să ne amintim că eșantionul avut în vedere este destul de mic, sub 1% din totalul populației din acea vreme. De asemenea, aceste creații autohtone au continuat să funcționeze, ca al doilea nume. Potrivit statisticilor relizate, în Sudul Olteniei se concentrează cel mai însemnat fond de antroponime românești feminine, situație care se păstrează din secolul anterior.

Numele masculine sunt mai bine încadrate în sistemul antroponimic din Sudul Munteniei, zonă care, din acest punct de vedere, se situa pe poziția a treia în secolul al XVII-lea după Nordul Munteniei și Sudul Olteniei.

Tabelul nr. 9

Purtătorii de nume românești pe zone și sexe (%)

	N. Munteniei		N.Olteniei		S. Munteniei		S. Olteniei	
	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800
Femei	13,17	2,73	16,66	–	9,85	5,12	15,25	11,90
Bărbați	11,97	3,07	12,5	5	11,41	3,52	13,83	5,04

Sistemul de denumire din zona Olteniei se caracterizează printr-o mai largă răspândire a numelor autohtone față de Muntenia în ceea ce privește bărbații, în timp ce femeile denumite astfel lipsesc din documente în Nordul Olteniei, dar înregistrează cel mai ridicat procent în Sudul Olteniei (11,90%). În Nordul Munteniei indivizii care își botează copiii cu nume românești reprezintă cele mai mici procente față de celelalte zone (2,73% femei și 3,07% bărbați).

Numele grecești

Tabelul nr. 10

Ponderea numelor grecești în funcție de zonă și sex (%)

	N. Munteniei		N.Olteniei		S. Munteniei		S. Olteniei	
	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800	1645-1647	1701-1800
Nume	2,71	2,57	1,18	3,22	1,78	4,79	1,33	2,24
Purtători	0,84	0,61	0,42	1,30	0,76	2,21	0,56	0,83

În comparație cu secolul trecut, în această perioadă în Nordul Munteniei observăm o scădere a fondului de antroponime grecești și a ponderii purtătorilor din această categorie, în timp ce în celelalte zone, tendința este de creștere. Mutarea interesului economic către capitala București, face ca grecii, care altădată erau cel mai bine reprezentați în Nordul Munteniei, să se reorienteze către Sudul Munteniei. Astfel, aici

apar cele mai mari procente, atât în privința numelor cât și a purtătorilor (4,79% nume și 2,21% purtători).

Numele turco-cumane

Tabelul nr. 11

Ponderea numelor turco-cumane în funcție de zonă și sex (%)

	N. Munteniei		N.Olteniei		S. Munteniei		S. Olteniei	
	1645- 1647	1701- 1800	1645- 1647	1701- 1800	1645- 1647	1701- 1800	1645- 1647	1701- 1800
Nume	1,06	1,71	1,57	2,01	1,33	4,31	1,56	2,99
Purtători	0,84	0,83	0,56	0,59	0,69	1,40	0,63	1,11

Datorită apropierei de linia Dunării, zonele sudice ale Țării Românești se evidențiază în ceea ce privește prezența elementelor turcești. Așa cum am mai afirmat, mulți dintre cei înscrși proveneau din Imperiu, stabilindu-se cu precădere în București și în zona Craiovei. Alții, pătrund în rândurile elitei societății, odată ce-i însoțesc pe domnii instalați în scaunul domnesc de turci. Există însă și cazuri în care românii adoptă aceste nume, dar ei constituie un grup nesemnificativ, dovedind diferențele majore dintre mentalitatea și cultura românească și cea din Imperiul Otoman.

Numele de familie

Deși nu există încă un control al statului în ceea ce privește identificarea prin nume a persoanelor și nici un sistem oficial de denumire, numele de familie nu erau o noutate în secolul al XVIII-lea. De câteva secole existau în țările române denumiri prin care reprezentanții de elită ai societății își susțineau apartenența la anumite familii, și prin acestea, la anumite drepturi și privilegii.

La acestea se adaugă familiile boierești venite din Balcani care au adus cu ele nume devenite foarte cunoscute și care, în timp, încep să fie considerate românești.

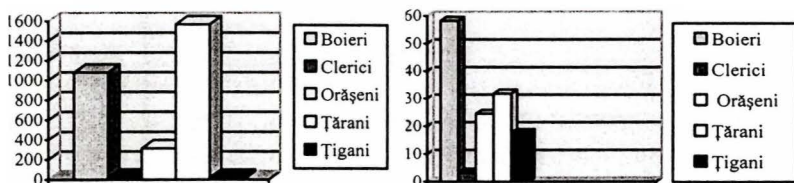
Ceea ce este demn de remarcat în acest secol, este faptul că, dezvoltarea demografică a determinat o înmulțire a numelor de familie, a patronimelor, a poreclelor și a altor formule de denumire

pentru a se evita confuziile. Totodată, în acte, grămăticul are o mai mare grijă de a nota cât mai complet numele prin care indivizii puteau fi identificați.

În continuare, vom reda câteva dintre caracteristicile formulelor de denumire multiple, folosindu-ne și de tabelul următor pe baza căruia s-au realizat cele două grafice.

Situația numelor de familie apărute în documente în secolul al XVIII-lea

Boieri	Clerici	Orășeni	Țărani	Țigani
1082	22	315	1567	19
58,24%	3,22%	24,55%	31,84%	17,59%

Situația numelor de familie în valori absolute și relative

Remarcăm în primul rând grija boierilor de a purta numele unui strămoș, despre care se știa că se afla la baza familiei, sau la originea ascensiunii sociale a acesteia. Grija de a se separa prin nume de celelalte categorii sociale, care aveau tendința de a-i imita la numele de botez, dorința de a păstra anumite tradiții în familie, respectul pentru înaintași, sunt tot atâtea motive pentru impunerea numelor de familie la boieri. Toate acestea explică procentul ridicat al numelor de familie purtate de această categorie socială.

Odată cu restrângerea fondului de nume de botez și cu dezvoltarea din punct de vedere demografic, în comunitățile mici, precum cele rurale, apare necesitatea complicării sistemului de denumire. Astfel, categoria țăranilor se situează pe poziția a doua, cu un procent de 31,84%. Specificăm însă faptul că pentru realizarea tabelului a fost luat în considerare doar al doilea nume care juca rolul unui nume de familie, patronim sau chiar poreclă. Există, deci, în afară de cei cuprinși în tabel, și alți 729 țărani (14,81%) care sunt înscrși în

acte cu numele de botez și cu o formulă care exprimă un grad de rudenie cu o altă persoană, de regulă tată sau bunic. Cel mai des întâlnită formulă de acest gen este *sin*, de origine slavă, care înseamnă *fiul lui...*, dar întâlnim și *brat* (*fratele..*), *zet* (*ginerile*). Tot în această categorie încadrăm și formulele românești *al lui..*, *a...* Putem considera că aceste formule sunt de tranziție, multe dintre acestea stând în mod sigur la formarea unor adevărate nume de familie în vremurile care vor urma.

Revenind la numele deja formate trebuie să amintim faptul că specialiștii în domeniul lingvistic acceptă cele mai multe dintre aceste nume ca fiind de origine românească, întrucât sunt create aici, chiar dacă din teme străine, prin diferitele procedee de formare a numelor. Putem spune că în această perioadă sunt răspândite numele de familie care s-au format prin adăugarea binecunoscutelor sufixe *-escu*, *-anul*, *-eanul*, ce indică filiația sau proveniența purtătorilor și care, împreună cu cele provenite din numele meseriei sau al funcției deținute, acoperă o mare parte din aceste denumiri.

Prin urmare, analiza statistică a numelor purtate de locuitorii Țării Românești în secolul al XVIII-lea a confirmat unele teorii emise de istorici și filologi în ceea ce privește evoluția societății românești și regulile după care ea s-a ghidat în acea vreme. Ca și în secolele trecute, există o tendință accentuată a categoriilor de jos ale societății de a adopta nume purtate de boieri, în timp ce aceștia se orientează către alte nume, cele vechi fiind considerate depreciate datorită folosirii lor de cei de jos. *Oprea*, *Stan* și *Vlad* sunt treptat părăsite de boieri, atât din cauza folosirii lor prea dese de către țărani, cât și datorită modei, care impune acum numele religioase și dintre cele laice, pe cele grecești. Ele se înmulțesc în schimb în rândul țăranilor și al țiganilor.

Pe lângă aceste nume, care totuși au continuat să fie folosite, în secolul al XVII-lea se purtau o mulțime de alte nume care au avut o existență efemeră. Cele mai multe se încadrau în categoria numelor românești, și aveau forma unor porecle. Dintre numele care sunt noi, apărute în actele din secolul al XVIII-lea, amintim două pe care le considerăm de origine latină: *Liberis* și *Iuliano*.

În ceea ce privește ierarhia antroponimelor clasificate după etimologii, principalul fond de nume îl constituie acum cele de factură religioasă, care reprezintă 52,10 % din fondul de nume și sunt purtate de 66,98 % dintre cei înscrși în acte. Putem considera că din acest punct de vedere, secolul al XVII-lea a fost o perioadă de tranziție, dacă avem în vedere faptul că atunci acest tip de nume ocupa 37,07% din totalul numelor și denumea 40,39% dintre persoane, aflându-se în plină ascesiune față de celelalte secole anterioare. Rămâne așadar ca studii viitoare să stabilească tendințele din antroponimia viitoarelor secole, pentru a completa astfel imaginea societății românești inclusiv în plan mental.

Statistics on name's typology used in Wallachia in 17th century *Abstract*

The denomination system of Walachia in the XVIIIth century completes the picture offered by historians about a traditional society based on two main classes - boyards and peasants in a time when the falling - off Ottoman Empire strengthens it, a control over the Romanian Countries. Through the statistical analysis of the names and persons phenomena were proved, announced historically and sociologically like imitation of the boyard names by the peasants. Simultaneously, the first don't more use names preferred by the lower classes, even if some other time they were famous names. The main anthroponomical content is mostly religious and it represents 52,10% from all the names and 66,98% from all the carriers found in the documents as a proof of the attachment Christian values. In the past (XVIIth century) religious names were 37,07% and their carriers 40,39% when the largest stock was the slaves names.

Because of the demographic grew, the frequency of the denominations is larger than in the past, and therefore many people are carrying a second denomination, became a family name